

FOCUS OP VROUWEN

Nieuwsbrief van het Vrouwenactienetwerk

EDITORIAAL

De zomer is voorbij. De herfst kondigt zich aan. Maar vakantie is het voor mensenrechtenactivisten niet geweest, voor vrouwen die het slachtoffer zijn van mensenrechtenschendingen evenmin.

Toch brengen we goed nieuws in deze herfst-Focus, al is het dan in de vorm van een 'kort' artikel. Het rapport *Japan, comfort women and the denial of justice*, een tastbaar resultaat van de internationale campagne die Amnesty International al jaren voert voor de tienduizenden vrouwen die tijdens de Tweede Wereldoorlog door het Japanse leger als seksslaven gebruikt werden, is niet op doemansoren gevallen.

De kwestie is opgenomen in een resolutie van het Amerikaanse Congres en hopelijk zullen andere landen dit voorbeeld volgen. En in Sierra Leone heeft Amnesty International met haar rapport *Women face human rights abuses in the informal justice sector*, succesvol campagne gevoerd voor wetten die meer rechten en betere bescherming bieden aan vrouwen dan de zeer arbitraire traditionele gebruiken waarop de rechtspraak tot nog toe vaak was gebaseerd.

Dat we ondanks deze successen, waarvoor hard gevchten is, niet op onze lauweren mogen rusten, blijkt uit het Zwartboek. De positie van vrouwen wereldwijd, van Hedy d'Acona en Christine Ockrent, waarover meer in de boekbespreking. Maar "rust" staat niet in ons woordenboek. Het woord is ook een onbekende voor de internationale en nationale vrouwenbeweging(en) waarmee Amnesty International samenwerkt. De jaarlijkse nationale vrouwendag van 11/11 is in aantocht en is dit jaar volledig gewijd aan het thema "Vrouwen en werk".

De dag wordt al sinds 1972 georganiseerd door het Vrouwen Overleg Komitee (VOK). De organisatie is toen ook opgericht omdat "verschillende vrouwen met een feministisch gedachtegoed ... ontevreden waren over hoe hun politieke partij dacht over vrouwenproblemen. Deze werden namelijk veelal als bijkomstig en onbelangrijk beschouwd, zoals nu ook nog vaak het geval is", aldus Kitty Roggeman, VOK-voorzitter, verderop in deze Focus. Ook Amnesty International voert actie rond vrouwenrechten omdat de schending van vrouwenrechten niet altijd en overal als een schending van mensenrechten wordt erkend en omdat de discriminatie van vrouwen vaak specifieke vormen aanneemt.

Soms kennen we die specifieke vormen van mensenrechtenschendingen maar al te goed, maar soms duiken ze ook op in landen die we op een heel andere manier kennen en waar we ons er misschien niet aan verwachten. De briefschrifftactie is daarom gericht tegen een heel specifieke vorm van vrouwenhandel in Griekenland. En om in het thema van dit edito te blijven: "rust roest", dus, ik zou zeggen: schrijf ze!

Aline Remael

INHOUD

AMNESTY RAPPORTEN BOEKEN	
RESULTATEN	P. 1
OMDAT IK EEN MEISJE BEN	P. 1
INTERVIEW MET KITTY ROGGEMAN: VOORZITSTER VAN HET VOK	P. 2
SCHRIJFACTIE: GRIEKENLAND	P. 3
BOEKBESPREKING	P. 4

De nieuwe wetgeving biedt vrouwen ook betere bescherming tegen huiselijk geweld. Ze geeft de politiediensten efficiëntere middelen om bij huiselijke conflicten te bemiddelen en vrouwen te steunen als ze gerechtelijke stappen willen ondernemen.

Het onwettelijk maken van vrouwelijke genitale vermindering heeft Amnesty International in Sierra Leone nog niet bereikt, maar met bovengenoemde nieuwe wetgeving rond vrouwenrechten hoopt Amnesty ook hieraan een einde te kunnen stellen.

Hilda Swinnen

AMNESTY RAPPORTEN BOEKEN RESULTAAT

De rapporten van Amnesty International dragen er duidelijk toe bij om vrouwenrechten te verbeteren:

Met haar rapport "*Japan, comfort women and the denial of justice*" voert Amnesty International campagne voor rechtvaardigheid voor tienduizenden vrouwen die tijdens de Tweede Wereldoorlog terechtkwamen in een systeem van seksuele slavernij in stand gehouden door het Japanse leger.

Tot vandaag weigert Japan zijn verantwoordelijkheid hiervoor te erkennen. Amnesty International verheugt zich dan ook dat een meerderheid in het Amerikaanse Congres een resolutie steunt om Japan aan te zetten zijn rol formeel te erkennen, en zijn historische verantwoordelijkheid hiervoor te aanvaarden. Amnesty International hoopt dat ook andere landen het Amerikaanse voorbeeld zullen volgen, om zo de overlevenden **erkennung en compensatie** te geven.

In **Sierra Leone** heeft Amnesty International met haar rapport "*Women face human rights abuses in the informal justice sector*" succesvol campagne gevoerd voor wetten die **meer rechten en betere bescherming** bieden aan vrouwen.

Dit is een belangrijke stap om de status van de vrouw, vooral in landelijke gebieden, te verbeteren. Waar vrouwen voorheen onderworpen waren aan zeer arbitraire, discriminerende traditionele gebruiken, krijgen zij nu het recht om land te bezitten en te behouden, ook na het overlijden van hun man.

OMDAT IK EEN MEISJE BEN

- Omdat ik een meisje ben, krijg ik reeds voor mijn geboorte te maken met geslachtsgesloten discriminatie in de vorm van **foeticide**. Ik ben één van de 100 miljoen meisjes uit Zuid-Azië, West-Azië en China die niet geboren werden. Ik ben een 'vermist' meisje, omdat van mijn gender.
- Omdat ik een meisje ben, word ik vaak het slachtoffer van de **ongelijke voedselverdeling** in het gezin die leidt tot een hoger sterftecijfer van meisjes in het eerste levensjaar.
- Omdat ik een meisje ben, wordt mijn geboorte ook beduidend **minder geregistreerd**, waardoor het moeilijker, zoniet onmogelijk wordt voor mij om toegang te krijgen tot **gezondheidszorg** en **onderwijs**. Ik kan mezelf niet beschermen tegen leeftijdsgebonden misbruiken zoals kinderarbeid en tienerhuwelijken, en ik kan niet participeren aan de maatschappij.
- Omdat ik een meisje ben, krijg ik vaker te maken met **geweld en misbruik binnen mijn gezin**. Ik leer geloven dat ik minder rechten heb dan mijn broers, en moet al op vroege leeftijd **verantwoordelijkheid** nemen voor een groot aantal **huis-houdelijke activiteiten** met alle gevolgen van dien voor mijn fysieke en psychische ontwikkeling.

••• lees verder op p. 4

INTERVIEW MET KITTY ROGGERMAN, VOORZITSTER VAN HET VOK

Kitty Roggeman is sinds 2003 voorzitster van het VOK, het Vrouwen Overleg Komitee. Daarvoor was zij ook al lid van het VOK, maar was zij voornamelijk actief in de Fem-soc-beweging en redactielid van het tijdschrift "Schoppenvrouw".

Wat is het VOK en hoe is het ontstaan ?

Het Vrouwen Overleg Komitee werd opgericht in 1972 en is ontstaan uit de idee van verschillende vrouwen met een feministisch gedachtegoed die ontevreden waren over hoe hun politieke partij dacht over vrouwenproblemen. Deze werden namelijk veelal als bijkomstig en onbelangrijk beschouwd, zoals nu ook nog vaak het geval is. Deze vrouwen wilden over de politieke – en ideologische grenzen heen een netwerk creëren voor en door vrouwen, waarin werd gediscussieerd over vrouwenproblemen.

Jullie belangrijkste activiteit is het organiseren van de Nationale Vrouwendag op 11 november. Hoe komt zo'n dag tot stand en wat is het thema voor 2007 ?

De Nationale Vrouwendag werkt de laatste jaren rond één thema. Dat is niet altijd zo geweest, maar omdat de vrouwenproblematiek zeer verscheiden is, wordt er nu steeds meer rond één thema gewerkt. Dit heeft als voordeel dat er meer beleidssturende maatregelen naar voor kunnen worden gebracht.

Er wordt elk jaar samengewerkt met de vrouwenorganisaties van een andere stad. Dit jaar vindt de Vrouwendag plaats in Gent. Deze regionale organisaties bepalen dan in samenspraak met het VOK het thema. Dit is vaak het thema dat zij belangrijk vinden of waar zij veel expertise over hebben. Dit jaar is het thema 'Vrouwen en Werk'.

Er zullen vele zaken aan bod komen in 5 workshops. De eerste zal gaan over het begrip werk en het waarom ervan. Er zal o.a. ook de vraag worden gesteld of werken nuttig of nodig is. Deze workshop zal werk voornamelijk filosofisch en ideologisch benaderen. De andere workshops zijn concreter. Eén zal het probleem van de combinatie arbeid-gezin behandelen, en neemt daarbij ook het beleid hierover van minister Van Brempt onder de loep. Zijzelf zal ook deelnemen aan het panelgesprek. Een derde workshop zal gaan over onderwijs en de studiekeuze van vrouwelijke studenten, alsook de beroepen waar vrouwen vaak in terechtkomen. Het is namelijk nodig om het studiekeuze gedrag van vrouwelijke studenten te doorbreken en meisjes meer te stimuleren tot het kiezen van het beroep van ingenieur, bijvoorbeeld. Ook het thema loondiscriminatie zal in deze workshop aan bod komen.

Een vierde workshop behandelt de historiek van de uitsluiting van allochtone vrouwen. Zowel vrouwen uit de 1e, 2e als 3e generatie komen hier getuigen over de specifieke problemen waarmee zij te maken krijgen.

Een vijfde en laatste workshop gaat over

Werk je om te leven of leef je om te werken?



VROUW.EN.WERK

www.vrouwendag.be; 11 nov '07, Vooruit, Gent



vrouwelijke nieuwkomers, aangezien ook vrouwelijke vluchtelingen en vrouwen zonder papieren met nog andere specifieke problemen worden geconfronteerd.

Naast deze 5 workshops zijn er nog vele andere activiteiten, zoals muziek, dans, theater, tentoonstellingen, film, ... Eén voor één staan zij in het teken van werk.

Waarom werd in 1972 gekozen voor de datum 11 november ?

In dat jaar vond er in Parijs een congres plaats over vrouwenrechten.

Het VOK was daar ook aanwezig, alsook Simone de Beauvoir. Omdat het VOK haar graag als gaste wilde op de Nationale Vrouwendag en zij alleen nog maar vrij was op 11 november werd gekozen voor deze dag. Bovendien is 11 november een feestdag.

Wat zijn jullie andere activiteiten ?

Naast het organiseren en coördineren van de Vrouwendag hebben we inderdaad nog vele andere activiteiten. Zo volgen we de actualiteit op, ondervragen we parlementsleden en doen we veel aan studie-en lobbywerk om zo te proberen te wegen op het beleid, wat soms lukt, maar soms ook weer niet.

Worden de eisen van de Vrouwendag goed opgevolgd ? Wordt er veel gerealiseerd ?

Op het einde van de Vrouwendag wordt inderdaad een eisenpakket opgesteld voor de desbetreffende beleidsmensen. Dit pakket wordt zo goed mogelijk opgevolgd, zowel wat betreft de bevoegde minister als op lokaal niveau.

Er wordt inderdaad veel gerealiseerd. Onder druk van de vrouwenbeweging zijn al verschillende belangrijke thema's gerealiseerd, zoals bijvoorbeeld de abortuswetgeving, de toegang tot anticonceptie, een minister voor emancipatie (nu gelijke kansen), quota-wetgeving, Maar er zijn natuurlijk nog verscheidene zaken die beter zouden moeten (zoals bijvoorbeeld het probleem van de kinderopvang) en verschillende andere zaken die nog moeten worden gerealiseerd (zoals bijvoorbeeld gelijk loon voor gelijk werk).

De Nationale Vrouwendag vindt dit jaar plaats in de Vooruit in Gent. Minister Van Brempt zal op deze dag aanwezig zijn. Ook minister Vandebroucke is uitgenodigd, maar zijn aanwezigheid kon nog niet worden bevestigd.

Meer informatie op www.vrouwendag.be

Els De Wit



SCHRIJFACTIE: GRIEKENLAND:

STEUN DE RECHTEN VAN VROUWEN EN MEISJES, TEGEN SEKSUELE EXPLOITATIE.

Handel in gedwongen prostitutie is de laatste tien jaar vertienvoudigd in Griekenland. Vrouwen en meisjes, meestal afkomstig uit Oost-Europa en Afrika, worden naar Griekenland gebracht waar ze worden gedwongen zichzelf te verkopen voor seks. Verschillende internationale verdragen manen regeringen nochtans aan maatregelen te treffen om deze handel te voorkomen, te onderzoeken en te vervolgen, en om een effectief herstel van de slachtoffers te verzekeren. Griekenland heeft een hele reeks nieuwe wetten

in die zin gelanceerd sinds 2002. **Toch worden de vrouwen die uitgebuit worden meestal niet erkend als slachtoffers van mensenhandel, simpelweg omdat ze geen tastbare bewijzen kunnen leveren.** En zelfs als vrouwen die erkenning wel krijgen, worden zij geconfronteerd met allerlei obstakels als ze hun recht op bescherming en hulp willen doen gelden.

De politie wordt onvoldoende opgeleid om vrouwen die het slachtoffer van mensenhandel zijn te herkennen en te onderscheiden van onregelmatige immigranten en van prostituees zonder vergunning. Wanneer zij worden opgepakt door de politie worden zij vaak gewoon teruggebracht naar hun land van herkomst, zonder een inschatting van mogelijke risico's. Die handelwijze plaatst de vrouwen in een nog groter risico.

Bovendien werken de bestaande meldpunten nauwelijks. Er zijn slechts twee telefonische meldpunten voor vrouwen in het hele land. Het ene wordt gerund door een NGO, opeert enkel op vrijwillige basis en is slechts enkele uren per dag bereikbaar. Het andere wordt gerund door de overheid, de talen waarin de gebruikers te woord worden gestaan, zijn beperkt en het fungert ook als meldpunt voor andere doeleinden.

Griekenland heeft nochtans een speciale eenheid die zo vlug mogelijk optreedt bij vermoedens van mensenhandel. Zij onderzoekt de zaak en biedt het slachtoffer hulp en bijstand, maar het meisje/de vrouw wordt enkel geregistreerd als slachtoffer als ze instemt om mee te werken bij het vervolgen van haar 'handelaar' na verloop van een zogenaamde 'reflectieperiode'. Eenmaal akkoord, krijgt ze een verblijf- en werkvergunning en kan ze genieten van hulp en bescherming gedurende de periode van het politieonderzoek. Met andere woorden, in Griekenland is hulp en bescherming afhankelijk gemaakt van medewerking tijdens het gerechtelijk onderzoek.

Bovendien is de 'reflectieperiode' kort, ze bedraagt amper 30 dagen. De Europese Raad adviseert een periode van minimum drie maanden. Dit biedt de vrouw de mogelijkheid om haar getuigenis grondig en in alle rust voor te bereiden. In dergelijke omstandigheden wordt het besluit al dan niet mee te werken aan het onderzoek vrij genomen en is het goed overwogen.

Als de vrouw weigert mee te werken, wordt haar verblijfsvergunning echter ontnomen en staat zij voor een uitwijzing, zonder voorafgaande grondige risicoanalyse. De Griekse autoriteiten slagen er niet in om diegenen te beschermen en te helpen die niet meewerken of diegenen die stoppen met de samenwerking in een latere fase, om welke reden ook (b.v. schrik voor represailles).

En eenmaal een onderzoek en/of proces loopt, is er bovendien onvoldoende getuigenbescherming. De vrouw wordt geëscorteerd van haar verblijfplaats naar de rechtszaal maar de politie slaagt er onvoldoende in verbale agressie en bedreigingen van de handelaars en/of advocaten te voorkomen. De adressen van vluchthuizen zijn algemeen gekend en ook dit onderkomen biedt bijgevolg weinig veiligheid. Tot nog toe wordt onvoldoende gebruik gemaakt van alternatieve methodes om getuigenis af te nemen.

Van der Vlist, 1999, in *geldingi* in 1999

leggen in de rechtszaal (zoals b.v. video-opnames). Momenteel moet de vrouw in kwestie getuigen in de nabijheid van de beschuldigde(n). Dit zorgt voor heel veel stress. Het zou ook mogelijk moeten zijn voor een vrouw die teruggekeerd is naar haar land om van daaruit te getuigen. Aanwezigheid in Griekenland zou niet verplicht mogen zijn. Op dit ogenblik is deze aanwezigheid echter wel vereist.

Veel rechtszaken duren heel lang omdat ze gereeld uitgesteld worden. Het Griekse juridische systeem is overbelast en lijdt aan een chronisch tekort aan personeel en slechte materiële voorzieningen. Het kan tot zeven jaar duren vooraleer een uitspraak gebeurt in een zaak. Dit weerhoudt de vrouwen ervan om een nieuw leven te beginnen. Zolang er geen uitspraak is, kunnen zij niet terugkeren naar hun land van herkomst.

De hulpverlening ten slotte, verloopt niet adequaat en is niet aangepast. Met name gezondheidszorg en hulp bij integratie verlopen moeizam. Er is onvoldoende bekendheid met de problematiek bij het personeel van de Griekse ziekenhuizen. Het gevolg is dat de mogelijkheid tot integratie in grote mate afhankelijk is van de verblijfplaats of het vluchthuis waarin de vrouw terechtgekomen is.

Stuur een postkaart en vraag de onvoorwaardelijke bescherming van vrouwen en meisjes die ten prooi vallen aan deze vorm van mensenhandel!

Panagiotis Panouris
Secretary General
Ministry of Justice
Mesogeion 96
Athens
Greece
Fax: +30 210 7758742



(Naam, functie en adres van de geadresseerde)

(Plaats en datum)

Dear Secretary General,

I am writing to you in your capacity as the Chairman of the Inter-Ministerial Committee on Trafficking in Persons to call on you to take urgent steps to ensure that the rights of women and girls trafficked into Greece for sexual exploitation are upheld.

Immigration Law 3386/2005 obviously fails to guarantee the rights of trafficked women. According to this law, their access to assistance and protection is conditional on their agreement to testify against suspected traffickers in criminal proceedings. This law fails to consider the safety of trafficked women and may result in them being deported to a country where they could face risk of re-trafficking or other human rights abuses.

I trust you will take all necessary steps to ensure that protection of trafficked women is brought in line with international standards.

Yours sincerely,

(Naam, adres en handtekening)

> Posttarief: € 0,80

ZWART BOEK

DE POSITIE VAN VROUWEN WERELDWIJD

ZWARTBOEK: DE POSITIE VAN VROUWEN WERELDWIJD

Hedy D'Ancona en Christine Ockrent,
Amsterdam, 2007

Het Zwartboek geeft een zeer goed en duidelijk overzicht van de situatie, discriminatie en rechten van vrouwen wereldwijd. Het omvat ongeveer vijftig bijdragen die zijn ingedeeld op basis van de vijf fundamentele rechten van de mens: veiligheid, integriteit, vrijheid, waardigheid en gelijkheid.

Het overzicht toont duidelijk aan dat er nog een hele weg af te leggen is alvorens deze vijf rechten voor alle vrouwen zullen gelden.

Vrouwen kunnen namelijk in elke fase van hun leven te maken krijgen met discriminatie en geweld. Zelfs vòòr hun geboorte worden zij in bepaalde werelddelen al gediscrimineerd door praktijken als de selectieve abortus van vrouwelijke foetussen. Tijdens hun leven krijgen ze dan te maken met o.a. **(partner)geweld, verkrachting, HIV/aids, eerwraak, genitale verminking, uitbuiting, vrouwenhandel, prostitutie, economische, sociale en politieke ongelijkheid en ongelijke rechten op het gebied van loon, gezondheidszorg, werk en huwelijks- en erfrechten.** Het onrecht treft zowel jonge als oude vrouwen, zowel vrouwen die werken als vrouwen die een punt achter hun loopbaan hebben gezet en liefst zouden genieten van een "zorgeloze oude dag".

De bijdragen zijn heel gevarieerd. Ze omvatten getuigenissen, portretten en analytische stukken die de lezer inzicht bieden in de achtergrond van een bepaalde

problematiek. Bovendien wordt er niet enkel aandacht besteed aan de landen die geregeeld in het nieuws komen omwille van gekende mensenrechtenproblemen.

Er wordt ook ingegaan op minder bekende problemen of problemen die voorkomen in regio's die gewoonlijk om andere redenen het nieuws halen. Het boek bevat bijvoorbeeld stukken over genitale verminking in Koerdistan, over de vrouwvriendelijke politiek van president Bush en de discriminatie van lesbische vrouwen in verschillende landen.

Ten slotte bevat het Zwartboek ook een bijdrage van Irene Khan, secretaris-generaal van Amnesty International, waarin zij ingaat op de Stop Geweld Tegen Vrouwen-campagne.

Dit boek biedt redenen te over om door te gaan met de strijd tegen de discriminatie van vrouwen!

Els De Wit

STEUN VROUWENRECHTEN

Amnesty International is een onafhankelijke en onpartijdige organisatie die de naleving van alle mensenrechten nastreeft. Zij doet onderzoek naar en voert actie tegen ernstige mensenrechtenschendingen.

Ondanks het feit dat vrouwen een onmisbare rol vervullen in de maatschappij zijn zij bijzonder kwetsbaar en vallen zij dagdagelijks ten prooi aan wereldwijd partnergeweld, worden zij als wapen gebruikt in oorlogen, zijn zij structurele slachtoffers van armoede en worden zij vaak uitgesloten van onderwijs en medische zorgen.

Omdat Amnesty International aandacht en respect wil vragen voor vrouwenrechten, werd een **Vrouwenactienetwerk** opgericht. Dit netwerk wil uitgroeien tot een slagvaardige tak binnen Amnesty International. Daaraan kan ook jij ongetwijfeld jouw steentje bijdragen.

Deelnemen aan de klassieke schrijfacties is één van de manieren waarop je het Vrouwenactienetwerk kan **steunen**.

Je kan je ook gratis abonneren op de nieuwsbrief of je kan je aanmelden als vrijwilliger/lid van het actienetwerk.

Wij blijven daarnaast ook op zoek naar interessante plaatsen waar folders en nieuwsbrieven van het Vrouwenactienetwerk verspreid en tentoongesteld kunnen worden en naar mensen die hierbij willen helpen.

••• vervolg "Omdat ik een meisje ben"

- Omdat ik een meisje ben, maak ik deel uit van de reeds 140 miljoen vrouwen en meisjes die het slachtoffer zijn geworden van **vrouwelijke genitale verminking**. Elk jaar komen er naar schatting zo'n 2 miljoen meisjes en vrouwen bij.
- Omdat ik een meisje ben, lopen ik en 100 miljoen andere minderjarige meisjes in het volgende decennium het risico om **vroegtijdig uitgehuwelijkt** te worden. Soms ben ik niet meer dan 12 jaar oud.

Omdat ik een meisje ben...

Plan België is een kindgeoriënteerde ontwikkelingsngo die via duurzame ontwikkelingsprogramma's en politiek lobbywerk de leefomstandigheden van kinderen en hun gemeenschap substantieel wil verbeteren. Het Plan-rapport **'Because I am a Girl: the state of the World's Girls 2007'** is het eerste in een reeks van jaarlijkse rapporten die zich zullen buigen over de rechten van meisjes wereldwijd. Het is te vinden via www.plan-belgie.org.

Ik heb dit artikel geschreven, omdat ik een meisje ben...

Sissi De Kerf

COLOFON

Redactie:

Annemie Van Uytven (eindredacteur), Aline Remael, Els De Wit, Griet Ackerman, Hilda Swinnen, Karen Moeskops, Sissi De Kerf

Verantwoordelijke Uitgever:

Jan Brocatus
Kerkstraat 156, 2060 Antwerpen

Vormgeving:

Ann Blockmans / Danny Wyts
Nancy Dyckmans

Redactieadres:

Amnesty International Vlaanderen
Kerkstraat 156, 2060 Antwerpen
Tel: 03 271 16 16
Fax: 03 235 78 12
E-mail: annemie_vanuytven@hotmail.com
Internet: www.amnesty.be

Giften:

000-0000082-82

Focus op Vrouwen is de driemaandelijkse nieuwsbrief van het Vrouwenactienetwerk. De ingenomen standpunten vertegenwoordigen niet noodzakelijk de standpunten van Amnesty International.

Wil je de **Focus op Vrouwen** gratis ontvangen? Contacteer dan Kris Laurijssen op het algemeen telefoonnummer of mail jouw volledig thuisadres naar krisl@avvl.be.

Indien je graag een elektronische link naar de **Focus** in jouw inbox ontvangt, stuur dan een bericht naar krisl@avvl.be met de vermelding "Focus per mail".